

Osebna podoba in self osebe z demenco: vidik skrbnika zakonca

Self-image and self of a person with dementia: the view of the spousal caretaker

Vid Vodusek¹

Izvleček

V kritični literaturi psihosocialnega pristopa k demenci prevladuje pojmovanje "selfa" in "identitete" kot bistveno ločenih funkcij: prvi je pojmovan predvsem kot funkcija samoreference, drugi pa kot zbir različnih socialnih vlog, ki sestavljajo vsebino za to samoreferenco. Po poti te razveze lahko avtorji kritičnega pristopa zagovarjajo tezo, da oseba z demenco lahko izgubi del svoje identitete zaradi upada spominskih funkcij, a ker ohrani funkcijo samoreference, se še vedno dobro znajde v večini komunikacijskih situacij. V teh lahko preostanek svoje identitete koherentno zagovarja, manjkajoči del pa nadomesti po poti komunikacijske podpore drugih. V pričujoči raziskavi zagovarjam tezo, da je self bistveno utemeljen v socialnih vlogah in perspektivah, ki jih posameznik lahko prevzame: če se socialna perspektiva izgubi, se izgubi tudi zmožnost komunikacije iz te perspektive. Da bi identificiral vedenja in situacije, v katerih lahko razberemo glavne determinante strukturnih sprememb selfa pri osebah z demenco, sem izvedel dve fokusni skupini in 9 intenzivnih intervjujev z zakonci skrbniki. Po poti izpeljane teorije sem pokazal, kako v poteku demence narašča psihološka odvisnost prizadetih oseb ter kako se te že v zgodnjih fazah bolezni ne znajdejo v komunikacijskih situacijah širšega družbenega okolja, medtem ko so v komunikaciji z bližnjimi še vedno suverene in komunikacijsko kompetentne. Iz teh opažanj sklepam, da postaja self v napredovanju demence vse bolj strukturno odvisen od interakcij z bližnjimi ter da se repertoar perspektiv osebe z demenco oži v smeri jedrnega repertoarja perspektiv pomembnih drugih.

Abstract

"Self" and "identity" are conceived as essentially dissociable in the critical literature of the psycho-social approach to dementia: "self" is understood as a bare function of self-reference, "identity" as a set of different social roles that make up the content of this self-reference. On the basis of this dissociation, the authors of the critical approach argue that a person can lose a part of his/her identity by way of memory loss, but because the self-referential function remains intact, she/he can still participate in most situations that involve communication: thus, he/she can still coherently communicate the remaining parts of his/her identity, and

---

¹*Vid Vodusek, dipl. psih., Enota za gerontopsihiatrijo, Psihiatrična klinika, Studenec 48, 1260 Ljubljana Polje*